

**İNFORMASIYA-KOMMUNİKASIYA TEXNOLOGİYASI – MÜASİR
SOSIAL-MƏDƏNİ İNSTİTUTLARA BİLİKLƏRİN
TRANSLYASIYASI MEXANİZMİDİR****HƏSƏNOVA N.Ə.***BDU, Kitabxanaşünaslıq kafedrası, İnformatika kafedrası, müəllim*
n.gasanova@hotmail.com**HƏSRƏTOVA M.H.***BDU, Əməliyyatlar tədqiqi və ehtimal nəzəriyyəsi kafedrası, baş*
müəllimhasratovamirvari@yahoo.com

Məqalədə elmi biliklərin translyasiyası mexanizminə baxılmışdır. İnformasiyalaşdırılmış cəmiyyətdə böyük həcmli elmi informasiyanın toplanması, təsnifatı və ötürülməsi üsulları araşdırılmışdır. İnformasiyanın kəmiyyət xarakteristikaları tədqiq edilmişdir.

***Açar sözlər:** İnformasiyalaşdırma, informasiyalaşdırılmış cəmiyyət, elmi biliklər, informasiyanın kəmiyyət ölçüsü, infometriya, bibliometriya, Bredford paylanması.*

Müasir şəraitdə böyük həcmli informasiya kütləsi və massivləri cəmiyyətin bütün sahələrinə nüfuz edir, informasiya özü isə kütləvi və həyat üçün zəruri istehlak məhsuluna çevrilir. İnformasiyanın böyük həcmə artan istehsalı və istehlakı prosesi, eləcə də onun mühüm resurslara transformasiya edilməsi cəmiyyətin informasiyalaşdırılması adını almışdır. Cəmiyyətin informasiyalaşdırılması - yalnız iqtisadi və sosial dəyişikliklər deyil, həm də yeni həyat tərzini və cəmiyyətdə yaşayan insanlara yeni tələblərdir. Belə bir təsirin mövcudluğu ictimai-siyasi quruluşdan asılı olmayıb, universal qanun olaraq təzahür edir. İnformasiyalaşdırma bilavasitə həyat tərzinə, maddi və mənəvi mədəniyyətə təsir göstərir. O, nəinki informasiya həcminin artmasına, lokal və qlobal sistemlərin və şəbəkələrin, verilənlər və bilik bazalarının yaradılmasına səbəb oldu, həm də prinsip etibarilə yeni texnologiyaların, yeni mədəniyyət və yeni cəmiyyət növünün yaranmasına gətirib çıxardı [1, 2]. Demək olar ki, informasiyalaşdırma sosial transformasiyaların qlobal prosesinin fundamental proyeksiyasıdır.

İnformasiyalaşdırma sözsüz ki, sosial və mədəni proses olub, texnologiya və iqtisadiyyatın inkişafına əhəmiyyətli təsir göstərir. Özü-özlüyündə bu proses sosial problemləri həll etmir, lakin onun təsiri altında, bu proseslə bağlı olan istehsal qüvvələri və istehsal münasibətlərində dəyişikliklər baş verir. Məhz onlar da cəmiyyətin sosial strukturuna təsir

göstərir. O.Toffler cəmiyyətin mədəni həyatında baş verən fundamental dəyişiklikləri ilk olaraq qeyd edənlərdən olmuşdur. İnsanlar arasında informasiya mübadiləsi axınının artan gücü mədəniyyətin yeni bir növünü yaratdı. Burada böyük həcmli informasiyanın, istər bir insandan digər insana şəxsən, istərsə də kütləvi informasiya vasitələri ilə ötürülməsi zamanı daha çox sıxılması və effektivliyinin artması üçün klassifikasiya və unifikasiya zərurəti tələb olunur [4].

Müasir cəmiyyət informasiya olmadan yaşaya və inkişaf edə bilməz. İnformasiya - mədəniyyətin ən gözəçarpan forması kimi çıxış edir və "insan-informasiya-insan" formuluna əsasən insan informasiyanın həm yaradılması, həm yayılması, həm də saxlanması funksiyalarını icra edir.

Tarix göstərir ki, məlumat (və ya onların olmaması) hər zaman cəmiyyətin və fərdin inkişafında mühüm rol oynamışdır. Lakin yeni informasiya texnologiyalarının cəmiyyət həyatına nüfuz etməsi mərhələsində onun təsiri daha da aktuallaşır. İnformasiyalaşdırmanın nəticəsi kimi biz intellektual potensialı və informasiya potensialını qeyd edə bilərik. Onların hər ikisi cəmiyyətin informasiyalaşdırılmasının intensivlik dərəcəsiəndən asılıdır. İnformasiyalaşdırma prosesini xarakterizə etmək üçün bu iki anlayışı birləşdirərək bir terminlə əvəz etsək, informasiya-koqnitiv (idrak) potensial ifadəsini formalaşdırma bilərik. İnformasiyalaşdırmanın subyektivi kimi şəxsiyyət çıxış edir. O zaman informasiyalaşdırma prosesi o fərdlərin idraki ekranından keçməlidir ki, onlar üçün bilik dəyərlidir. Ona görə də yalnız obyektiv biliklər dünyasını deyil, həm də şəxsi (subyektiv) bilik fenomenini də nəzərə almaq lazımdır. İnformasiya-koqnitiv (idrak) potensialın mühüm tərkib hissəsi kimi intellektual potensial çıxış edir. Burada şəxsin qazanılmış bilik, bacarıq və təcrübədən istifadə edərək problemləri həll etmək qabiliyyəti üzə çıxır. İkinci komponent informasiya potensialı olub, cəmiyyət üzvlərinin məlumatlılıq səviyyəsini, yəni informasiyanın ümumiləşdirilməsi, axtarışı, saxlanması və ötürülməsi imkanını təmin edir [4].

İnsan fəaliyyətinin bir sahəsi kimi elm etibarlı məlumatların toplanması, saxlanması, təsnifatı, analizi, ümumiləşdirilməsi və ötürülməsinə, yeni nəzəriyyələr yaratmaq və ya mövcud nəzəriyyələri təkmilləşdirməyə, təbii və sosial prosesləri adekvat təsvir etmək və onların inkişafını proqnozlaşdırmağa imkan verir. Sosial və mədəni fenomen kimi elm insanın müəyyən ehtiyaclarına cavab olaraq meydana çıxmış və ictimai həyatın bütün sahələrinin inkişafına çox ciddi təsir etmişdir. Elm üç əsas formada çıxış edir:

- fəaliyyət forması kimi
- müxtəlif fənlər üzrə biliklər sistemi kimi
- sosial institut kimi.

Elmi biliklər empirik (səthi) və nəzəri (dərini) ola bilər. Biliklər yerləşdiyi yerlərə uyğun olaraq da bölünə bilər. Bununla əlaqədar şəxsi (aşkar

olmayan, gizli) biliklər və formalizə edilmiş (aşkar) bilikləri fərqləndirmək olar. Aşkar olmayan biliklər - insanların bilikləridir. Formalizə edilmiş - aşkar biliklər isə sənədlərdə, CD və DVD kompakt disklərdə, fərdi kompüterlərin yaddaşında və İnternet global şəbəkəsində olan biliklərdir.

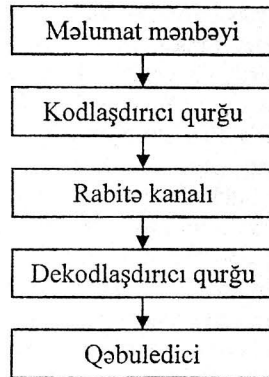
Elmi biliklər yeni biliklər yaradır və deyə bilərik ki, bilik istehsalı baş verir və bununla əlaqədar olaraq da yeni bilik və təcrübənin nəsilədən-nəslə ötürülməsi problemləri ortaya çıxır. XXI əsrdə informasiya həcminin daim artması ilə bu məsələ xüsusilə aktual olmuşdur. *Elmi biliklərin translyasiyası* terminini təyin etməyə çalışsaq, deyə bilərik: Elmi biliklərin translyasiyası - təbii və sosial prosesləri adekvat təsvir edən və onların inkişafını proqnozlaşdırmağa imkan verən informasiyaları nəsilədən-nəslə ötürmək üçün fərdlər arasında qarşılıqlı əlaqəli üsuldur. Bilik və təcrübənin ötürülməsi üsullarını 2 yerə bölə bilərik: 1. kommunikasiya; 2. translyasiya. Kommunikasiyanın əsas rejimi - əks əlaqənin olmasıdır, yeni ünsiyyətdə olan tərəflərin ikisi də proqramları korreksiya edə bilər. Translyasiyanın əsas rejimi isə tərəflərdən yalnız birinə məlum olan tərəfdən proqramların ötürülməsidir [3].

Digər tərəfdən, informasiyanın həddən artıq bolluğu və onun müxtəlif istifadəçilər tərəfindən fərqli interpretasiyaları vahid elmi biliklər dünyasının formalaşmasını çətinləşdirir. Elmi biliklərin translyasiyası əvvəllər senzura çərçivəsində keçirilir və nəzarət edilirdisə, müvafiq meyarlara cavab verir və informasiyanın qəbulu zamanı davranış normaları formalaşdırılmışdısa, müasir dövrdə İnternetdən kütləvi istifadə müəyyən problemlər yaradır və müxtəlif informasiyanın bolluğu vacib biliklərin seçimi və translyasiyası işini çətinləşdirir.

İnformasiya bütün materiya, istənilən maddi sistemə xas olan inikas hesabına yaranır. İnikas xassəsi elementar əks etmədən şüurun ən yüksək formasına qədər materiya inkişaf etdikcə təkmilləşir. İnikas prosesi maddi aləmin obyektlərinin qarşılıqlı əlaqəsini ifadə edir. İnformasiya dedikdə, həm radio və televiziya vasitəsi ilə yayımlanan məlumatlar, həm qəzet, verilənlər bazaları, kitabxanaların tərkibi, həm də insanlarla ünsiyyət nəticəsində alınan biliklər nəzərdə tutulur. İnformasiya kitablar, kitabxanalar, verilənlər bazaları, kağız və maşın daşıyıcılarında saxlanılır. İnformasiya şifahi və yazılı formada, elektrik siqnalları və radiodalğaları vasitəsi ilə ötürülür; duyğu orqanları, foto- və videokameraların elektrik vericiləri vasitəsi ilə əldə edilir.

Beləliklə, informasiya anlayışı onun xassələrini əks etdirən müəyyən obyektə əlaqəlidir. Bundan başqa, informasiyanın daşıyıcıdan nisbi müstəqilliyi müşahidə olunur, belə ki, tərkibindən asılı olmayaraq onun çevrilməsi və müxtəlif fiziki siqnallar vasitəsilə müxtəlif fiziki mühitlərlə ötürülməsi mümkündür. Praktiki olaraq informasiya hər zaman məlumat şəklində verilir. İnformasiya məlumatın mənbəyi, qəbuledicisi və rabitə kanalı

ilə əlaqəlidir (Şəkil 1.). Mənbədən qəbulediciyə məlumat maddi-energetik formada (elektrik, işıq, səs siqnalları və s.) ötürülür.

Şəkil 1.

İnsan məlumatları duyğu orqanları vasitəsi ilə qəbul edir. Texnikada qəbuledicilər məlumatları müxtəlif ölçü və qeydedici qurğular vasitəsi ilə qəbul edirlər. Hər iki halda informasiyanın qəbulu qəbuledicinin vəziyyətini xarakterizə edən hər hansı bir kəmiyyətin vaxta görə ölçülməsi ilə əlaqəlidir. Bu mənada informasiya məlumatını informasiya prosesləri baş verən fiziki mühitin maddi-energetik parametrlərinin vaxta görə dəyişməsinə xarakterizə edən $x(t)$ funksiyası şəklində ifadə etmək olar. $x(t)$ funksiyası t vaxtının dəyişməsi diapazonunda istənilən ədədi qiymətləri qəbul edir. $x(t)$ funksiyası fasiləsiz olduqda, fasiləsiz və ya analog informasiyası mövcuddur. Bu cür informasiyanın mənbəyi kimi adətən müxtəlif təbiət obyektləri (məsələn, havanın hərərəti, təzyiqli və rütubətliyi), texnoloji istehsal proseslərinin obyektləri (məsələn, fəal zonada neytronlar axını) və s. çıxış edə bilər. Əgər $x(t)$ funksiyası diskretdirsə, onda insanın istifadə etdiyi informasiya məlumatları diskret xüsusiyyətlidir (məsələn, işıq və səs məlumatları vasitəsilə ötürülən həyəcan siqnalları yazılı və ya səs siqnalları vasitəsi ilə ötürülən nitq məlumatları şəklində; jestlər vasitəsi ilə ötürülən məlumatlar, iqtisadi verilənlər).

Beləliklə, informasiya mübadiləsi zamanı informasiyanı maddi aləmin obyektini kimi əks etdirən informasiya mənbəyi və informasiyanı qəbul edən informasiya qəbuledicisi (insan və ya hər hansı maddi obyekt) iştirak edir. İstənilən maddi obyekt haqqında informasiya müşahidə, təbii və ya hesablama eksperimenti yolu ilə, həmçinin məntiqi çıxarış nəticəsində əldə edilə bilər. Buna görə də təcrübədən əvvəl, yəni aprior informasiya və

eksperiment nəticəsində alınmış təcrübədən sonra, yəni aposterior informasiya haqqında danışılır.

Yaranma və sonrakı çevrilmələr nöqtəyi-nəzərindən informasiya üç mərhələdən keçir. Bu mərhələlər informasiyanın semantik, sintaktik və praqmatik aspektlərini əks etdirirlər. Informasiyanın praqmatik aspekti əldə edilmiş informasiya əsasında qoyulmuş məqsədə nail olma imkanlarını təyin edir. Bu aspekt informasiyanın istehlak xassələrini əks etdirir, istehlakçısının davranışına təsir edir. Informasiya dəyərli olduqda, onun istehlakçısının davranışı da lazımi istiqamətdə dəyişir. Informasiya (obyekt), istehlakçı və qoyulmuş məqsəd birlik təşkil etdikdə, informasiyanın praqmatik aspekti özünü büruzə verir. Informasiyanın semantik aspekti informasiyanın mənasını əks etdirir və onu əvvəl mövcud olan informasiya ilə tutuşdurur. Söz və dilin digər elementləri arasında mənə əlaqələri tezaurusu əks etdirirlər. Tezaurus iki hissədən, yəni mənəyə qruplaşdırılmış söz və dayanıqlı söz birləşmələri siyahısından və sözləri müəyyən ardıcılıqla yerləşdirməyə imkan verən müəyyən açardan (məsələn, əlifbadan) ibarətdir. Informasiyanın sintaktik aspekti mənə və istehlak keyfiyyətlərindən asılı olmayaraq, informasiyanın təsviri üsulu ilə əlaqəlidir. Sintaktik səviyyədə ötürülməsi və saxlanması üçün informasiyanın təsvir formalarına baxılır.

İnformasiyanın istifadəsi məqsədlərindən asılı olaraq, müxtəlif dövrlərdə informasiyanın sintaktik, semantik və praqmatik aspektləri nəzərə alınə bilər. İlk əvvəl insan şüurunda müəyyən verilənlər dəsti kimi təsvir olunanlar ətraf mühitin müəyyən faktını müşahidə edir. Burada sintaktik aspekt özünü büruzə verir. Müəyyən predmet sahəsinə uyğun olaraq həmin verilənlərin müəyyən strukturlaşması (müəyyən quruluşa gətirilməsi) aparıldıqdan sonra insan müşahidə olunan faktılar haqqında biliklər formalaşdırır. Bu işə alınmış informasiyanın semantik aspektini əks etdirir. Biliklər şəklində olan informasiya yüksək strukturlaşma dərəcəsinə malikdir və bu da ətraf mühit haqqında tam informasiyanın ayrılmasına və tədqiq olunan obyektlərin informasiya modellərinin yaradılmasına imkan verir. Əldə edilmiş bilikləri insan öz təcrübəsində, yəni qoyulmuş məqsədlərə nail olmaq üçün istifadə edir. Bu işə informasiyanın praqmatik aspektini əks etdirir [2].

İnformasiyanın qiymətləndirilməsi keyfiyyət və kəmiyyət xarakteristikaları (ölçüləri) əsasında aparıla bilər. Informasiyanın həcmi onun ən vacib xassələrindən biri olub, kəmiyyət ölçüsünü müəyyən etmək imkanını verir. Bildiyimiz kimi, bu və ya digər elm sahəsində müəyyən tip fərqli sənədlərin üstünlük təşkil etməsi onların intensiv inkişafı ilə əlaqədardır. Elmdə sənəd axınının analizi ayrı-ayrı elm sahələri və istiqamətlərinin vəziyyəti və inkişaf perspektivləri haqqında hökm verməyə imkan verir. Sənəd kütlələri müntəzəm hərəkətdədirlər, bu da öz növbəsində sənədləşdirilmiş informasiyanın həcmnin, tipinin, növünün və daşıyıcılarının

müntəzəm olaraq dəyişməsinə şərtləndirir. 1960-cı illərdə R.Barton və R.Keblərin aşkar etdikləri qanunauyğunluğa görə, ən çox ictimai dəyərə malik olan informasiya müəyyən zaman intervalında cəmlənmişdir. Elmi sənədlər üçün bu interval ictimai sistemdə elmi təsəvvürlərin formalaşmasının yarım dövrü ilə hesablanır ki, bu da təxminən 19 ilə bərabərdir. Bu informasiyanın köhnəlmə sürəti isə konkret elmdən, onun müəyyən sahəsindən və elmi istiqamətindən asılıdır [5]. 1948-ci ildə ingilis alimi S.Bredford informasiyanın yayılması hadisəsini aşkar etmiş və onu paylanma kimi göstərmişdir. *Bredford paylanması* dövrü nəşriyyatda müəyyən mövzu üzrə məqalələrin sayı ilə verilən mövzulu məqalələrin azalan məhsuldarlıqla nizamladığı dövrü nəşriyyatlar sırasında onun yerindən asılılığını göstərir. Bu qanuna görə, hər hansı dar sahə üzrə bütün nəşrlərin cəmini vahid kimi qəbul etsək, məlum olar ki, az saylı konkret profilli dövrü nəşrlərdə (nüvə) bu məqalələrin yalnız üçdə biri olacaq. İkinci hissə sayca çox olan konkret profillə yaxın jurnallarda (zona) yerləşir. Nəhayət, məqalələrin daha bir hissəsi isə bu sahə ilə əlaqədar olmayan jurnallarda yayılmış olur. *Bredford qanunu* aşağıdakı düsturla göstərilir:

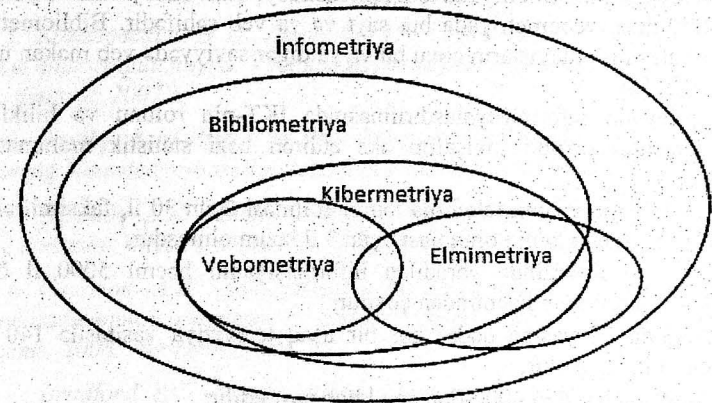
$$p_0:p_1:p_2=1:n:n^2$$

Burada p_0 , p_1 , p_2 simvolları ilə uyğun olaraq nüvə və ardıcıl zonalarda yerləşən jurnalların sayı işarə edilir. n isə tematik sahədən asılı olaraq müxtəlif qiymət alan göstəricidir. $n=5$ qəbul etsək, o zaman nüvədə 100 jurnal, birinci zonada 500 və ikinci zonada isə 2500 müxtəlif mövzulu dövrü nəşr olacaqdır [7].

İnfometriyanın (*Informetrics*) predmeti olaraq saxlanılan və istifadə edilən informasiyanın kəmiyyət ölçüləri çıxış edir. İnfometriyada əsasən riyazi metodlardan – riyazi statistika və ehtimal nəzəriyyəsi, informatika, sosiometriya və digər elmlərdən istifadə edilir. İnfometrik tədqiqatların nəticələrindən isə bir çox elmlər (elmin sosiologiyası, elmin tarixi, elmin planlaşdırılması və maliyyələşdirilməsi sahəsində siyasət, kitabxana işinin təşkili, ayrı-ayrı elmi məktəblərin və istiqamətlərin effektivliyinin qiymətləndirilməsi və s.) istifadə edilir. İnfometriya termini fransız tədqiqatçısı O.Nacke tərəfindən 1979-cu ildə daxil edilmişdir. İnfometriyanın tədqiqat obyektinin əyani şəkildə ifadəsi Şəkil 2.-də göstərilmişdir. İnfometriya aşağıdakı sahələri özündə əks etdirir: bibliometriya (*Bibliometrics*), elmimetriya (*Scientometrics*), kibermetriya (*Cybermetrics*) və vebometriya (*Webometrics*).

Bu sahələrdən ən erkən olaraq bibliometriya haqqında anlayış mövcud olmuşdur. Bibliometriya – bibliografik verilənlərin analizi ilə məşğul olan biliklər sahəsinə aid edilir. Bu termin ingilis alimi Alan Priçard tərəfindən 1969-cu ildə daxil edilmişdir. Bibliometriya nəşrlərin zamana, bilik sahəsinə,

coğrafi regionlara görə paylanmasını analiz edir, obyektlər arasında əlaqələrin aşkarlanmasına və onların təsnifatının aparılmasına imkan yaradır. Nəşrlərin statistik analizi və onlara olan istinadlar müxtəlif bilik sahələrinin qanunauyğunluqlarını və inkişaf sürətini, eləcə də onlar arasında əlaqələri ortaya çıxarır.

Şəkil 2.

Elmimetriya elmi informasiya selinin strukturu və dinamikasının statistik tədqiqatı ilə məşğul olub, bir çox hallarda bibliometriyanın metodlarına əsaslanır. Bibliometriyada aşağıdakı parametrlər tədqiq edilir: verilmiş zaman intervalında nəşr edilən jurnalların sayı; informasiya mərkəzlərində jurnallara edilən sifarişlərin sayı; müəyyən mövzu üzrə məqalə nəşr etdirən alimlərin sayı və s. Bibliometriyanın tədqiqat metodlarından biri də məqalə və jurnallara olan istinadların analizidir. Bu zaman bir sıra indekslər tətbiq edilir – jurnala olan istinadların sayı; jurnala olan istinadların sayının jurnaldə olan məqalələrin sayına bölünməsi və s. Bu parametrlərin analizi bu və ya digər elmi istiqamətin aktuallığı və perspektivliyinin təyin edilməsinə imkan yaradır. Alimlərin nəşr etdirdikləri məqalələrin sayına görə müəyyənləşdirilməsi onların məhsuldarlığını, rəqəmi və vacibliyini təyin edir.

Kibermetriya nisbətən sonra əmələ gəlmiş termdir. Bu termin elektron şəkildə saxlanılan informasiyanın emalının yeni imkanlarını və onun vizuallaşdırılmasını əks etdirir. Kibermetriya infometriya və elmimetriyanın inkişafına yeni təkan vermişdir. Verilənlər bazasının və orada saxlanan informasiyanın emalı üçün kompüter üsullarının – Text Mining və Data Mining meydana gəlməsi elmin ayrı-ayrı sahələrinin və bütünlükdə

vəziyyətinin qiymətləndirilməsi üçün yeni kəmiyyət kriterilərinin daxil edilməsinə imkan yaratdı.

Vebometriya termini digərlərinə nisbətən ən son yaranmışdır. O, kibernetikanın alt çoxluğu olub, veb məkanın parametrlərinin tədqiq edilməsi və orada informasiya profilləri və strukturlarının aşkar edilməsi ilə əlaqədardır. Bu termin 1997-ci ildə Almind və Ingversen tərəfindən daxil edilmişdir. Əgər bibliometriyada tədqiqat mənbəyi kimi elmi jurnal və ya elmi nəşr götürülürsə, vebometriyada bu, sayt və ya veb səhifədir. Bibliometriya üçün formalaşmış anlayışların çoxu bu və ya digər səviyyədə veb məkan üçün də keçərlidir [6].

Cəmiyyətin informasiyalaşdırılmasında İKT-nin rolunu və biliklərin translyasiyasının texniki inkişafını əks etdirən bəzi statistik məlumatlara baxaq:

- 10 milyon insanın telefonla təmin edilməsi üçün 30 il, faksimil əlaqə üçün 20 il, İnternetlə təmin olunması üçün 3 il lazım olmuşdur;
- Son 30 il ərzində yaradılan informasiyanın həcmi 5000 il öncə yaradılan informasiyanın həcmindən çoxdur;
- ABŞ-da 18 yaşına qədər hər bir uşaq televiziya vasitəsilə 140 000 reklam çarxı izləmiş olur;
- Dünyada hər gün 4000-dən çox kitab nəşr edilir;
- Kompüterlərin istehsalı hər il avtomobillərin istehsalından çoxdur. Artıq 1 milyarddan çox kompüter istehsal edilmişdir;
- İnkişaf etmiş bir çox ölkələrdə gün ərzində orta hesabla bir insana düşən reklam müraciətinin sayı 1000 ilə 2000 arasında dəyişir; 100 il bundan öncə isə bu qədər reklamı yalnız il boyunca almaq mümkün idi;
- 20 il əvvəl orta həcmli Avropa supermarketi 3000 – 5000 adda məhsul təklif edirdisə, hazırda 20000-25000 adda məhsul təklif edir [8].

Müasir dövrdə informasiya texnologiyaları insan fəaliyyətinin bütün sahələrinə, o cümlədən də elmi biliklərin translyasiyasına əhəmiyyətli təsir edir. İKT bilikləri cəmiyyətin informasiya resurslarına çevirir, onların saxlanması və ötürülməsini təmin edir. İnformasiya texnologiyalarının üstünlükləri böyük həcmli informasiya, onun translyasiyası və emalının yüksək sürəti ilə xarakterizə olunur. Cəmiyyətin intellektuallaşdırılma səviyyəsinin artırılması, eləcə də insanların inkişaf və təhsil səviyyəsinin artırılması informasiya texnologiyalarının nailiyyətlərindən intensiv istifadə sayəsində əldə edilə bilər.

ƏDƏBİYYAT

1. Xələfov A.A. *İnformasiyalaşdırılmış cəmiyyətin xüsusiyyətləri və problemləri // Respublika. – 2002. – 17 aprel.*
2. Həsənova N.Ə., İsmayılova E.N. *İnformasiya texnologiyaları və sistemləri // Dərs vəsaiti, Bakı - Mütərcim nəşriyyatı 2015, 312 səh.*
3. Кохановский: В. П., Лешкевич Т. Г., Матяш Т. П., Фатхи Т. Б. *Основы философии науки. Учебное пособие для аспирантов. Ростов-на-Дону: Феникс, 2007 г.*
4. Sveiby, Karl-Erik. *The New Organizational Wealth: Managing and Measuring Knowledge-based Assets. San Francisco: Berrett Koehler, 1997.*
5. Ефимов А.Н. *Информация, ценность, старение, рассеяние // Новое в жизни, науке и технике. 1978. №5. С.55*
6. Соколов А.В. *Детерминизм и деонтология в документной коммуникационной системе // Вести. Челябин. Гос. Акад. Культуры и искусств. 2008. №4 (16). С 18*
7. Bradford S.C. *Documentation. London: Crosley Lackwood, 1948 (Washington: Public Affairs Press, 1950)*
8. <http://compress.ru/article.aspx?id=22725>

ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ – МЕХАНИЗМ ТРАНСЛЯЦИИ ЗНАНИЙ В СОВРЕМЕННЫЕ СОЦИОКУЛЬТУРНЫЕ ИНСТИТУТЫ

ГАСАНОВА Н.А., ГАСРАТОВА М.Г.

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрен механизм трансляции научных знаний. Исследованы способы сбора, классификации и передачи большого объема информации в информационном обществе. Проведен анализ количественных характеристик информации.

Ключевые слова: Информатизация, информационное общество, научные знания, количественное измерение информации, инфометрия, библиометрия, распределение Бредфорда.

INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES - THE MECHANISM OF KNOWLEDGE TRANSLATION IN MODERN SOCIO-CULTURAL INSTITUTIONS

HASANOVA N.A., HASRATOVA M.H.

SUMMARY

This article describes the mechanism of translation of scientific knowledge. Investigates means of collecting, classifying and transferring more information in the information society. The analysis of quantitative data characteristics.

Keywords: *Information, information society, scientific knowledge, quantitative measurement information, informetrics, bibliometrics, Bradford distribution.*